

IQ-metingen hangen af van persoonlijkheid

Een bal en een pet kosten samen 1,10 euro. De bal kost 1,00 euro meer dan de pet. Hoeveel kost de pet? Shane Frederick gebruikte deze en vergelijkbare vragen om de cognitieve vaardigheden van studenten te meten. Hoewel het eigenlijk om een eenvoudig rekensommetje gaat bleek ongeveer de helft van de Harvard-studenten het juiste antwoord 5 cent niet te geven. Zeven van deze vragen zijn ook voorgelegd aan afgestudeerden in Nederland. De tabel geeft op basis hiervan een rangorde van opleidingstypen. De lijst weerspiegelt de vooroordelen die er over opleidingen bestaan. De technische opleidingen staan aan de top, iets hoger dan de gemiddelde score van studenten van MIT van 5,2. Economiestudenten scoren ook hoog en universitaire studies zoals WO Letteren en sociaal-cultureel blijken in de middenmoot van het hbo te staan. Hun score is echter vrijwel gelijk aan de gemiddelde score van 3,3 van studenten van de University of Michigan. Interessant is ook de tijd die studenten besteden aan het beantwoorden van de vragen. Men zou verwachten dat studenten met meer cognitieve vaardigheden minder tijd nodig hebben om de vragen te beantwoorden. Dit blijkt niet zo te zijn. Juist studenten die hoger scoren op de test blijken over het algemeen langer na te denken en deze grotere inspanning is een van de redenen voor het grotere succes. De IQ-maat van Frederick blijkt dus niet alleen pure cognitie te meten maar ook niet-cognitieve persoonlijkheidskenmerken die samenhangen met langer nadenken. Voorbeelden hiervan zijn doorzettingvermogen, motivatie of het onderdrukken van het geven van impulsieve antwoorden. Een recent artikel van Borghans, Golsteyn en Heckman laat zien dat veel IQ-testen een dergelijke vertekening geven. Een interessante vraag is of ook

internationaal vergelijkende testcores vertekend worden door de houding van leerlingen.

Opleiding	Aantal juist beantwoorde vragen (maximaal 7)	Tijd (sec.)	Aantal onder-vraagden
WO Techniek en Natuur	5,6	310	281
WO Medisch	4,6	339	153
WO Economie en econometrie	4,6	304	115
WO Bedrijfskunde	4,6	326	62
HBO Techniek en Natuur	4,1	333	521
WO Accountancy en belastingen	4,1	308	17
WO Rechten en bestuurskunde	3,4	336	143
WO Letteren en sociaal-cultureel	3,3	335	491
HBO Economie	3,2	316	711
MBO Techniek	2,5	320	206
HBO Paramedisch	2,5	319	378
HBO Onderwijs en sociaal-cultureel	2,4	308	1197
MBO Economie	1,7	277	304
MBO Gezondheidszorg	1,4	304	98
MBO Dienstverlening en welzijn	1,2	274	263

Bron: Borghans, L., B. Golsteyn en J. Heckman (2008) IQ, achievement and personality. Werkdocument

Monetaire Zaken

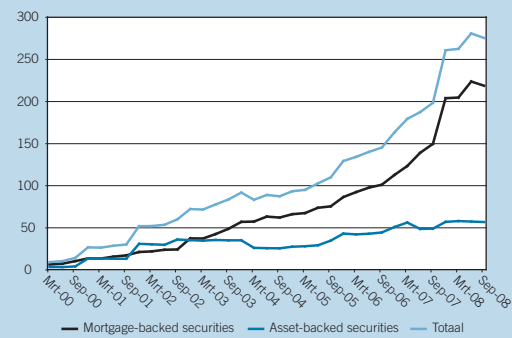
ERIC KLAAIJSEN (DIVISIE STATISTIEK EN INFORMATIE, DNB)

Daling uitstaand schuld papier van SPV's

In de afgelopen jaren is er veel gesecuritiseerd. Bij een securitisatie draagt een kredietverstrekker leningen of de kredietrisico's daarvan over aan een speciaal daarvoor opgerichte instelling, een zogeheten *special purpose vehicle* (SPV). Ter financiering daarvan geeft de SPV schuld papier uit. Aldus worden illiquide vorderingen, zoals hypotheek en bedrijfskredieten, gebundeld en omgezet in verhandelbare effecten. Vervolgens wordt dit schuld papier, *asset-backed securities* of bij hypotheek *mortgage-backed securities* genoemd, doorverkocht aan beleggers. Ook Nederland was een van de landen waar deze financiële innovatie plaatsvond. Dit hield verband met de vele hypotheek die tot voor kort werden afgesloten, waardoor financiële instellingen meer financieringsmiddelen nodig hadden om deze te kunnen verstrekken. Aan de andere kant bestond bij beleggers een grote vraag naar gesecuritiseerde hypotheekleningen, vanwege het hogere rendement hiervan in verhouding tot het ingeschatte kredietwaardigheidsniveau.

Door de kredietcrisis, die is begonnen met terugbetalingsproblemen in de Verenigde Staten van de gesecuritiseerde subprime hypotheek, is de belangstelling van beleggers voor gesecuritiseerde producten sterk verminderd. Dat er ondanks nog vele emissies van vooral *mortgage-backed securities* in Nederland plaatsvonden, had met name te maken met het creëren van beleenbare activa om in tijden van liquiditeitskrapte voldoende te kunnen lenen van de ECB. De door SPV's uitgegeven effecten werden in dit geval door de banken zelf gekocht. Deze effecten komen namelijk voor onderpand in aanmerking, wat niet geldt voor de hypotheek zelf omdat deze minder liquide zijn. Hoofdzakelijk om deze reden werd in 2007 door Nederlandse SPV's zelfs voor een recordbedrag van 131 miljard euro aan schuld papier geëmitteerd. Ook in de eerste drie kwartalen van 2008 werd nog gesecuritiseerd, maar met een bedrag van 27 miljard euro

Uitstaand schuld papier van Nederlandse SPV's (in miljard euro's).



Bron: DNB

was dat beduidend minder dan de afgelopen jaren. Bovendien waren ook deze securitisaties hoofdzakelijk bedoeld voor de creatie van onderpand.

In het derde kwartaal van 2008 werd slechts voor 0,4 miljard euro gesecuritiseerd, terwijl voor 5,8 miljard euro op schuld papier van SPV's werd afgelost. Daardoor was in het derde kwartaal van 2008 voor het eerst sinds vier jaar sprake van een daling van het uitstaande schuld papier van SPV's met 5,4 miljard euro tot 275 miljard euro (figuur).

SINDS 1916

De waardering van de huizenprijs

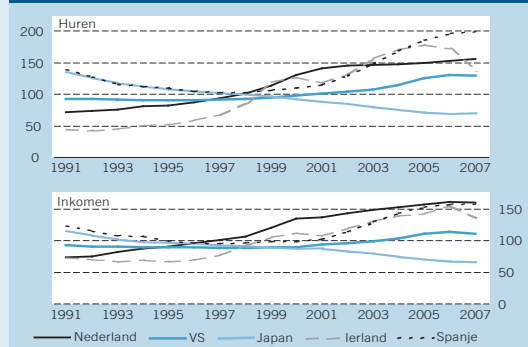
Er zijn vele manieren om te meten of de huizenprijzen over- of ondergewaardeerd zijn. Iedere methode heeft zijn eigen voor- en nadelen. In onderstaande figuur zijn voor een aantal landen de huizenprijzen afgezet tegen de huren, en tegen het inkomen per hoofd. De vergelijking met de huur zegt iets over de afweging om te kopen of te huren. Hoe hoger deze ratio boven het langetermijngemiddelde (in de figuur

is het gemiddelde sinds 1970 op 100 gesteld), hoe minder aantrekkelijk het is om te kopen. Dit oefent neerwaartse druk uit op de huizenprijs. De verhouding tussen huizenprijzen en inkomens zegt iets over de betaalbaarheid van huizen. Hoe hoger deze ratio, hoe moeilijker betaalbaar huizen zijn. Dit vermindert de vraag, wat eveneens de huizenprijs neerwaarts beïnvloedt.

Natuurlijk spelen zowel tussen landen als in de tijd allerlei relevante factoren een rol, die het beeld kunnen vertekenen. Zo spelen onder andere de rentestanden en fiscale behandeling van hypotheek een rol. Ook gaan achter de gemiddelden grote verschillen schuil. Zo is de huizenmarkt in de Randstad anders dan in Zeeland of Oost-Groningen. En gezinnen met een modaal inkomen bewegen zich in een ander segment van de huizenmarkt dan yuppen zonder kinderen.

Desondanks zijn er trends te ontwaren. Zo is goed te zien dat de Ierse huizenmarkt van een relatief laag niveau kwam, een zeer sterke *boom* heeft doorgemaakt, en vergeleken met andere landen vroeg gepiekt heeft. In 2007 was de weg naar beneden al ingeslagen. Opvallend is verder dat, gerekend naar deze maatstaven, de overwaardering op de Amerikaanse huizenmarkt relatief meevalt. Maar hieronder gaan grote regionale verschillen schuil: in staten als Florida en Californië is de huizenprijs veel harder gestegen. De Japanse huizenmarkt zit al 15 jaar in een gestage neergang na een hausse in de jaren tachtig. In Nederland waren van begin jaren tachtig tot halverwege de jaren negentig de prijzen relatief laag. Daarna begonnen ze te stijgen. De Nederlandse verhouding tussen huizenprijzen en huren behoort nu tot de hoogste in Europa.

Verhouding tussen huizenprijzen en huren en inkomen (index, gemiddelde 1970-2007=100).

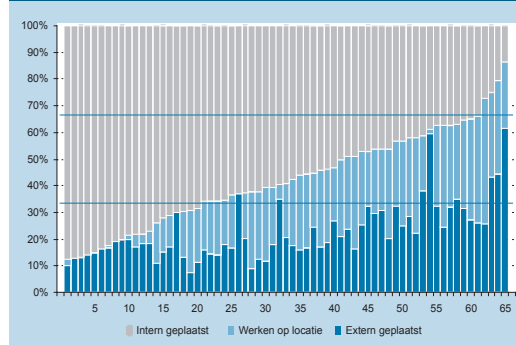


Bron: OESO

SEO ECONOMISCH ONDERZOEK

Economie en Samenleving

WSW-gesubsidieerde arbeidsplaatsen naar type werkplek.



Bron: Berg, M. van den en P. Risseuw (2008) *Sector- en bedrijfsinformatie sociale werkgelegenheid en arbeidsintegratie 2007 – bedrijfsvergelijkend onderzoek Cedris. SEO rapport nr 2008-58*

Sociale werkvoorziening en regulier werk

SW-bedrijven voeren de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit. Ze bieden een passende werkplek aan mensen die zich niet zelfstandig kunnen redden op de arbeidsmarkt. In Nederland gaat het om 120.000 mensen (WSW'ers) die via 90 SW-bedrijven aan werk worden geholpen. Daarvoor is een rijkssubsidie van 2,3 miljard euro per jaar beschikbaar. 16

SW-bedrijven hebben als doel om zo veel mogelijk banen in een zo regulier mogelijke arbeidsomgeving te creëren. Sinds 2004 hanteren de SW-bedrijven daarvoor de 3 x 1/3 regel. Op termijn dient een derde van de WSW'ers bij een reguliere werkgever te werken. Voor nog een derde moet een werkplek gevonden worden op locatie bij een reguliere werkgever maar onder supervisie van het SW-bedrijf. Het laatste derde deel blijft binnen het SW-bedrijf. Tussen 2005 en 2007 steeg het aantal extern geplaatste WSW'ers van 19 naar 25 procent. Het aandeel WSW'ers werkzaam bij een regulier bedrijf onder toezicht van het SW-bedrijf groeide in diezelfde periode van 14 naar 20 procent. Uiteindelijk moeten beide aandelen op 33 procent uitkomen. Zover is het nog niet, maar het gaat wel de goede kant uit.

De figuur geeft voor het jaar 2007 de verdeling weer naar type werkplek in 65 individuele SW-bedrijven. De gegevens zijn verkregen uit een enquête onder de SW-bedrijven. In de figuur staan de bedrijven aflopend gerangschikt naar hoogte van het percentage intern geplaatsten. Het aandeel extern geplaatsten varieert tussen 8 en 62 procent. Een op de acht bedrijven haalt de doelstelling van 33 procent wat betreft externe plaatsing. Nog eens een op de acht zit er dichtbij. Werken op locatie onder toezicht van het SW-bedrijf varieert tussen 0 en 47 procent. Het aandeel intern geplaatsten varieert van 13 tot 88 procent. In januari 2008 is de WSW aangepast. In de gewijzigde wet krijgen de gemeenten de regie bij de uitvoering. De SW-bedrijven verliezen daarbij de voorkeurspositie die ze nu nog hebben. De mate waarin ze de doelstelling van 3 x 1/3 realiseren kan voor de gemeente een criterium zijn bij het aanwijzen wie de WSW in het eigen werkgebied zal uitvoeren.